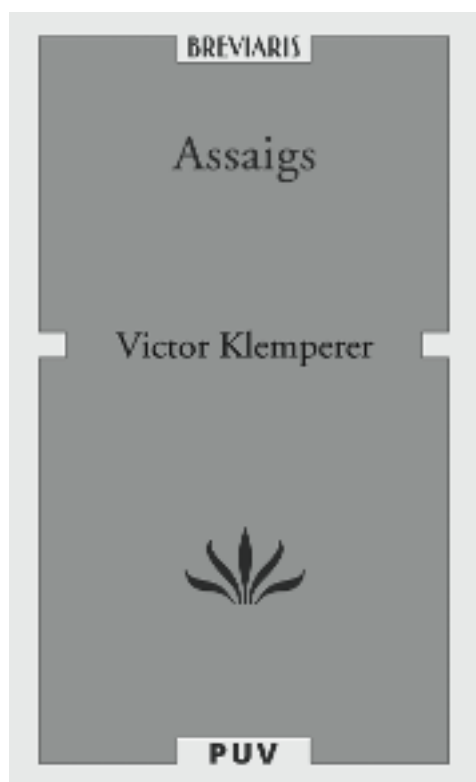

Camins europeus de la literatura

Aquest volum recull tres assaigs de Victor Klemperer, romanista reconegut que va ser perseguit pels nazis. El primer és una interessant reflexió sobre el problema de la literatura universal; el segon, sobre la funció dels intel·lectuals; l'últim és una penetrant recensió de *Mimesis*, la gran obra d'Auerbach.

ASSAIGS

VICTOR KLEMPERER

TRADUCCIÓ DE MARC JIMÉNEZ / INTRODUCCIÓ D'ANTONI MARTÍ

COL·LECCIÓ «BREVIARIS», XVIII

156 PÀGINES / 978-84-370-7132-9 / 12 EUROS

PUV, VALÈNCIA, 2008

La idea d'una literatura universal és una idea típicament europea. La va formular Goethe en els últims anys de la seua vida durant els quals hi va insistir de tant en tant per precisar-la. El terme *Weltliteratur* amb què la va encunyar apuntava en principi a una mena de literatura mundial, però que ell no entenia en tota l'amplitud. La proposta de Goethe depenia d'una idea determinada de la cultura, que era en el fons, la que s'havia desenvolupat des dels grecs i els llatins.

La concepció goethiana de la «literatura universal» depenia, en bona part, segons Klemperer, de la idea que s'havia fet la literatura de l'antiguitat clàssica grecoromana. S'hi va afegir el concepte orgànic de la cultura que Herder havia plantejat i que incloïa, en principi, en un pla d'igualtat totes les cultures diverses animades per l'esperit original que les definia.

Goethe havia subscrit aquesta teoria i s'interessà al llarg de la seua vida per la poesia popular d'Occident i d'Orient, però acabà considerant que aquest tipus de producció no tenia cabuda en la *Weltliteratur* pel seu caràcter limitat, local. La concepció que ell en tenia, com ho remarca l'autor d'aquest assaig, gravitava en l'espirit de la literatura europea. Goethe mateix, en els seus dubtes i vacil·lacions, parlava de «literatura universal europea». En definitiva, pensava que cada poble o cada individu podia participar de «la» literatura amb la seua pròpia peculiaritat, però sempre dins d'una racionalitat comuna. Evidentment, amb aquesta condició, la «racionalitat comuna», Goethe es remetia a l'Europa que es va forjar precisament entorn de la raó. Per altra banda, tampoc no volia situar-se en la noció il·lustrada de la raó, sinó tenir en compte la part més peculiar dels diferents pobles i individus. Remarcava, però, que en compte de fixar-se en les manifestacions externes d'aquestes cultures, calia aprofundir en allò que tenien de més intern i íntim, de més essencial i original, d'origen inconscient. Però això no és encara tota la qüestió. Klemperer assenyala que Goethe es movia ja des del *Sturm und Drang* en un clima romàntic i que en poc temps els

escriptors del seu país havien creat una gran literatura que es volia el paradigma de la literatura universal. Goethe, encara que va participar d'aquesta concepció, continuava pensant que França l'havia de liderar. Klemperer, pel seu compte, tot repassant la història de la idea de la literatura universal abans i després de Goethe, arriba en el fons a la conclusió que la realitat de la literatura universal passa per les literatures francesa i alemanya.

Aquest volum es completa amb dos assaigs molt més curts. «El paper de l'intel·lectual en la societat» és una reflexió sobre el menyspreu dels nazis per la intel·ligència i sobre els mitjans que el règim de Hitler va fer servir per destruir-la. L'autor subratlla el paper que pot accomplir l'intel·lectual per refrenar els instints tot conservant la llibertat de pensament. El volum es tanca amb l'article «Filologia a l'exili», centrat en l'obra *Mimesi. La representació de la realitat en la literatura occidental*, que Auerbach, expulsat pels nazis, va escriure a Istanbul, on ocupava una càtedra universitària. Klemperer ha intentat resseguir en aquesta ressenya els fils de la trama rigorosa i complexa d'aquesta obra fonamental de la literatura comparada.

□ Josep Iborra

Lletres Valencianes, n° 25